

TEOLLISUUS- JA KAIVOSKLUSTERIEN KOKOUS

Asialista

Aika:	12.5.2022 klo 13.30-16.00.
Paikka:	Microsoft Teams-kokous

Osallistujat:

Pertti Lamberg, puheenjohtaja
Tellervo Rouvinen
Anna Sundquist
Heino Vasara, ennakointivastaava kaivosala
Taina Tommer, ennakointivastaava teollisuus
Pertti Tikkala
Sanna Tyni
Mika Alasuutari
Olli Rönkä
Janne Rautio
Maiju Määttä
Elsi Malkki
Jukka Vaara
Terho Liikamaa
Hannu Kähkölä
Jouko Isometsä
Tero Saapunki
Hannu Haapala
Katri Hendriksson

1. Kokouksen avaus, asialista ja sihteerin valinta

- Katsaus klusteritoimintaan – Pertti Lamberg ja Heino Vasara
- <https://lapinluotsi.fi/lapin-ennakointityo/ennakoinnin-toimialaklusterit/>

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.30. Asialista hyväksyttiin sellaisenaan. Sihteeriksi valittiin Taina Tommer. Heino Vasara esitteli lyhyesti klusteritoiminnan periaatteet kaivos- ja teollisuusklusterista. Kokouksissa vaihtelee painotus kaivos- ja teollisuusalojen kesken, tässä kokouksessa näkyy enemmän kaivosalan ajankohtaiset asiat. Klusteritoiminta kokoontuu kokouksiin kaksi kertaa vuodessa. Jokaisen klusterin ennakointivastaavat kokoontuvat erikseen ja kokoavat tietoa yhteen. Todetaan kohta 1 käsitellyksi.

2. Läsnäolijoiden lyhyt esittely ja organisaatioiden kuulumiset

- Todettiin läsnäolijat (ks. osallistujalista yllä).
- Anna Sunquist kertoi Boliden Kevitsan kuulumisia Sodankylästä. Financial Times on koonnut listan yrityksistä, jotka ovat antaneet näyttöä hiilidioksidipäästöjen vähentämisestä ja Boliden on nimetty listalle, mikä on hieno saavutus. Kaivokselle on mm. lisätty sähköisellä ajoradalla toimivia kiviautoja. Kaivostuotannon tavoitteena on louhia 10 milj. tonnia malmia. Inflaatio ja sähköenergian ja polttoaineiden hinnat vaikuttavat.
- Elsi Malkki kertoi Agnico Eagle Finlandin uutisia: 5G-verkon rakentaminen on suunnitteilla ja valmistumassa loppuvuodesta. Typenpoistolaitteisto tulossa käyttöön loppuvuoden

aikana. Avoimet ovet järjestetään elokuussa Kittilässä, kaivosvierailuja. Tehty investointeja ympäristön hyvinvointiin liittyen.

- Janne Rautio kertoi Kemin Digipoliksien kuulumisia: Kemin lumilinnassa järjestetään arktinen kiertotalouden foorumi. Puhujina alan johtavia toimijoita. Tarkoitus kehittää jokavuotinen tapahtuma. Lisätietoa: [Kiertotalous - ACEF 2022 \(digipolis.fi\)](https://digipolis.fi)
- Mika Alasuutari kertoi Palsatech Oy:n kuulumisia: Kemissä toimittu kuusi vuotta kaivos- ja malminetsintäpalvelujen tuottajana. Tarjoavat geologisia ja geoteknisiä palveluita ja rakentavat erilaisia laiteinnovaatioita. Innovatiivinen vastaanotto ja tänä päivänä työllistää 65 ihmistä. Rakennettu palvelukeskus Kemin Ajokseen ja Sodankylään rakennetaan toinen yksikkö. Yritys on hyvässä kasvussa myös kansainvälisesti. Kehitetty ja opeteltu luontoystävällistä malminetsintää mm. Natura2000-alueilla yhteistyössä Sakatti Miningin Oy:n kanssa.
- Jukka Vaara kertoi Vaaran Sahan uutisia: metsäalalla kova kysyntä ollut jo kaksi vuotta, kysyntä on kovempaa kuin tarjontaa. Hirsitehdas käynnistetty ja ensimmäinen vuosi ollut käynnissä. Puurakentaminen laajenee Euroopassa, pitkän aikavälin näkymät ovat hyvät. Metsäteollisuuden toimijana huolettua uutisointi metsien suojelusta kaivosyhtiöiden toimesta, jos kehityssuunta kulkee talousmetsiä kohti. Tämä voi haastaa puunhankintaa ja sitä kautta metsäalan toimijoita.
- Olli Rönkä Lapin liitosta kertoi, että kaivosalalla on nostetta. Kaivoshankkeita (Sakatti, Rajapalo, Ikkari) laajasti, vaihemaakuntakaavaa laitetaan vireille. Lapin liitossa annetaan lausuntoja kaivosalaan liittyen ja tehdään edunvalvontaa. Yhteensovittamista on paljon maankäyttöön liittyen.
- Pertti Lamberg kertoi AA Sakatti Miningin Oy:n kuulumisia: viime viikolla ostettu iso alue metsää Inarista. IFL-sertifioitu metsä, jota ei voi hakata tai käyttää talousmetsänä. Sakatti Mining Oy osti metsäalan, joka sopii ilmastokompensaation tavoitteisiin. Myös kritiikkiä on saatu, mutta suunta on hyvä. Ekologinen kompensatio kaivosalalla voi hankaloittaa muita toimijoita, jotka hyödyntävät talousmetsää, jos ei suojeltavaa metsäalaa ole saatavilla.

3. Kaivosalan ajankohtaiskatsaus

- Kaivostoimintaan vaikuttavat lait muutoksessa – Eeva-Maija Puheloinen
 - Eeva-Maija kävi läpi kaivoslakiehdotuksen sisältöä sekä muita lakihankkeita. Hallituksen esitysluonnos kaivoslakiin on ollut lausuntokierroksella.
 - Kaivoslain tavoitteena on, että jatkossa kaivoslain edellytyksenä on kuntakaava kaivoslupien, malminetsintälupien ja kullanhuuhtontaluvissa muiden toimijoiden huomioiminen tarkemmin. Luissa tarkennetaan, että ympäristölliset seikat tulee paremmin huomioiduksi. Kaikkiin lupalajeihin tulee vuosittain pidettäviä yleisötilaisuuksia – tiedonsaantioikeuksia parannetaan. Muutoksia tulossa mm. malminetsintäluvan jatkamiseen ja varausjärjestelmään ja kaivosvakuudesta säädetään tarkemmin.
 - Muita lakiehdotuksia kaivosalalle: Luonnonsuojelulain kokonaisuudistus, maankäyttölain kokonaisuudistus: rakentamista koskeva sääntely uudistetaan. Kaavoitusjärjestelmä säilyy ennallaan siten, kuin se on maankäyttö- ja rakennuslaissa ollut tähän saakka. Muutoin maankäyttö- ja rakennuslain uudistus tulossa syksyllä eduskunnan käsittelyyn. Ympäristön suojelulain muutos hyväksytty eduskunnassa jätevesijärjestelmän vakuuksien pitäminen ajan tasalla. Ympäristölakiin kuuluva lakiehdotus ympäristövahinkorahastosta tulossa syksyllä

eduskuntaan. Kaivosverotuksen selvitys tulossa, syksyn aikana lausuntokierros ja eduskunnan käsittely.

- Tukesin vuosiraportti – Terho Liikamaa
 - Terho esitteli aikajanaa varauksesta malminetsintälupaan ja kaivoslupaan ja kertoi ajankohtaisia asioita ja signaaleja malminetsintään ja kaivostoimintaan liittyen. Käytiin läpi myös Tukesin julkaisemaa kaivosrekisterin karttapalvelua.
 - Terho esitteli kuparin ja kullan hintakehitystä (Kiinabuumi, vihreä siirtymä, korona, Ukrainan sota). Vaikutukset Lapin kaivosalan kehitykseen → pitää yllä malminetsintäaktiivisuutta ja -investointeja Lapissa, koska Lapissa näyttöä siitä, että Lapissa on kultaa.

Keskustelua:

- kuinka monta kilometriä Lapissa kairattiin? Vastaus: 2021 – 200 kilometriä, mikä on hyvin vähän. Potentiaali malminetsintään on Suomessa iso. Kiinabuumin aikana huippubuumissa kairattiin 360 kilometriä vuodessa. Nykyään tehdään ruohonjuuritason green deal -kairausta, jolloin otetaan suurempia riskejä, mutta on mahdollisuus löytää maailmanluokan malmiesiintymiä.

• ~~Kestävän kaivostoiminnan verkosto~~ – Kimmo Collander

- Aikataulusyistä Kimmo ei päässytkään kokoukseen.
- Heino Vasara esitteli kaivosvastuu-sivustoa, joka on päivitetty ja hyödyntää itse sieltä esim. yhteiskuntavastuuraportteja.
- Pertti Lamberg kommentoi yhteiskuntavastuuraporteista ja julkaisuja sekä kertoi Lastu-järjestelmän arvioinnista/todentamisesta. Osa yrityksistä käyttää muita järjestelmiä, kuin TSM-järjestelmää, jota kaivosvastuuverkosto käyttää. Hyviä saavutuksia saatu, mutta verkostosta on eronnut Suomen luonnonsuojeluliitto, WWF ja Paliskuntain yhdistys. Kaivosvastuun tilanne on epäselvä, kun kriittisimmät sidosryhmät ovat eronneet kehittämissyhteistyöstä.
- Anna Sundquist kertoo, että aiemmin ovat tehneet arviointia itse kaivosvastuutyökalun avulla. Ensimmäistä kertaa tehty nyt ulkoinen arviointi. Tuloksista näkyi, että itsearviointissa oltu kriittisempiä. Turvallisuudessa on Kevitsassa menty eteenpäin ja lisäksi on löytynyt kehittämiskohteita. Työkalusta saa myös vinkkejä ja benchmarkkausta muilta toimioilta.
- Elsi Malkki kertoi, että myös Agnico Eaglen itsearviointissa on oltu kriittisiä ja ulkoisen arvioinnin kautta tulokset olivat parempia. Tulokset olivat hyvät, mutta heikompia arvosanoja oli mm. kaivoksen sulkemisesta ja syy siihen on tunnistettu (viestintä). Prosessi on mielenkiintoinen ja parin viikon päästä tulossa kaivosbarometri Kaivosteollisuus Ry:stä, jossa selviää ihmisten asenteita kaivosteollisuutta kohtaan, Kittilä mukana omana alueenaan.

4. TE-toimiston puheenvuoro

- TE-toimiston tilannekatsaus – Pertti Tikkala
- Pertti Tikkala esitteli alueen työllisyystilannetta, kaivosalan ja matkailun kautta huomio kiinnittyy Sodankylään ja Kittilään, jossa matalin työttömyysaste Lapissa ja valtakunnan tasolla.

5. Oppilaitosten ajankohtaiset

- Lappia – Tellervo Rouvinen

- Tellervo Rouvinen esitteli Lappian ajankohtaisia asioita lukuvuoden päättämisestä, valmistuneista ja hakijoista sekä kumppanuussopimuksista ja esitteli uusia koulutuksia www.lappia.fi -sivustolta. Esim. teollisuuden digitalisaatio 15 osp.
- Prosessiteollisuuden alalla näkyy Veitsiluodon tilanne hakijamäärien hakijatilanteessa yhteishaussa, mutta jatkuvan haun kautta paikataan tilannetta. Prosessiteollisuudessa Veitsiluodon tilanteen aiheuttaman muutoksen kautta mietitään uusia suuntia esimerkiksi akkuteollisuudesta.
- Lappian valmistuville opiskelijoille tulossa tietoisku MetsäFibren suurhankkeesta
- Lapin koulutuskeskus REDU – Taina Tommer, ~~Tarmo Aittaniemi~~
 - Taina Tommer esitteli REDUn kevään yhteishaun tilastoja 2022 ja Tiitusrekrytointisovellusta sekä REDU tekniikan pajat -hanketta lyhyesti.
 - Esitysmateriaali liitteenä
- Lapin ammattikorkeakoulu – Sanna Tyni, Katri Hendriksson
 - Sanna Tyni esitteli Lapin ammattikorkeakoulun kestävän kehityksen toimintoja sekä TKI-toimintaa. Lapin teollinen kiertotalous 2.0 -hankkeen esittely ja Teollisen kiertotalouden osaamistalusta -hankkeesta sekä yleisesti tietoa, miten Lapin AMK:sta löytää hankkeita.
 - Koulutuksen osalta konetekniikan OPS-uudistus on käynnissä ja uutena koulutuksena tulossa YAMK-koulutus uudistuvan teollisuuden asiantuntija (käynnistyy keväällä 2023). Koulutus on kehitetty alueen kehittämistarpeiden mukaan.

Keskustelua:

- Kevitsalla haasteita täyttää kesätyöpaikat, erityisesti joitakin tehtäviä vaikea täyttää → viestiä eteenpäin oppilaitoksissa.
- Veljekset Vaara Oy:llä kesätyöpaikkoja paljon ja yritys on kasvanut. Oppilaitosyhteistyö on alkanut 9-luokista ammatillisiin oppilaitoksiin ja yritys on kertonut kesätyöstä, työurista, oppisopimusvaihtoehdoista sekä panostettu sosiaaliseen mediaan. Haasteena on saada riittävästi hakijoita ja työntekijöitä. Jonkin verran vuokratyöntekijöitä käytetään ja olemassa erilaisia hakukanavia. Hakukenttää tulevaisuudessa laajennettava ulkomaalaistaustaisiin, mutta kielitaitokysymys mielessä.

6. Akkuteollisuuden ajankohtaiskatsaus

- Kriittisten raaka-aineiden ja akkualan ajankohtaiskatsaus – Jarkko Vesa
- Jarkko Vesa esitteli akkuteollisuuden ajankohtaisia asioita sekä tietoa kriittisistä materiaaleista

Keskustelua:

- Autoilun sähköistyessä sillä on merkittävä vaikutus autoteollisuuden työvoiman tarpeeseen - vähentävästi. Esim. vaikuttaa autotehtaan linjastoon, kaikkea ei tarvita niin paljon kuin ennen. Miten tämä on huomioitu tässä? Jos Eurooppa ja USA pysyy sähköautoteollisuuden tuotannossa hyvänä, autoteollisuus ei vähene. Kiinalla on kova tavoite tuoda sähköautoteollisuus läntisille markkinoille. Jos Euroopan ja USA:n akkutehtaat ja sähköautotehtaat eivät pysty reagoimaan muutokseen, tulee alallekin ongelmia. Pohditaan, voiko autoteollisuudesta siirtyvää työvoimaa tarvita akkuteollisuudessa – riittääkö siltikään Euroopassa työvoimaa. Autoteollisuuden osaamistausta voi sopia akkuteollisuuteen.

- Miten muuttuvaan osaamistarpeeseen ja osaavaa työvoimaa saadaan lisää? Hannu Kähkölä kertoo, että koulutuksenjärjestäjät ovat pohtineet, miten muutokseen vastataan myös tutkimuksen näkökulmasta. Hannu kysyy, onko akkuteollisuuden teemassa olemassa koulutusta ja millaista koulutusta pitäisi kehittää erityisesti korkeakoulutuksessa? Vastauksena Jarkko Vesa nosti esiin kansallisen akkustrategiatyön (TEM) tekemä konsulttiselvitys siitä, mitä yritykset tarvitsevat ja mitä oppilaitokset tarjoavat ammatillisesta koulutuksesta tohtorintutkintoon asti? Julkaisu olemassa, linkki: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-635-2> Kansainvälistä selvitystä tehty ja tehdään esim. oppimispolut eri tehtäviin.
- Onko korkeakouluverkostoa, jossa asiaa pohditaan? On olemassa TEM:n tukema viiden yliopiston yhteinen hanke, jossa kehitetään akku- ja raaka-ainepuolen opiskelukokonaisuutta.
- Kommenttina, että akkuteknologiasta putkahtelee kaikenlaista tietoa, mutta onko jäsennellympää kokonaiskuvaa olemassa. Pohjoiseen toivottaisiin esittelyä, Kemi-Tornion alueella rajan läheisyys ja Pohjois-Ruotsin tapahtumat huomioiden. Raaka-ainepuoleen ja rikastushiekkaan liittyen, onko tulossa hankkeita, jossa rikastushiekkaa puhdistetaan/rikastetaan tms.? Yhteinen tilaisuus oppilaitoksille ja alueelle?
- Esitys liitteenä

7. Lapin luotsi – klusterien nelikenttäanalyysi

(20 min työpaja + 10 min keskustelu, 2 ryhmää)

Aika ei riittänyt → kootaan pienempi joukko klusterin työpajaa varten toiste.

8. Muut asiat

Huomioidaan seuraavassa kokouksessa teollisuuden näkökulmia enemmän.

9. Seuraava kokousaika ja -paikka

Ensi syksynä

10. Kokouksen päättäminen

Heino Vasara päätti kokouksen 16.05, sillä puheenjohtaja joutui poistumaan klo 15.